

**ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA
V PRAZE**

PROVOZNĚ EKONOMICKÁ FAKULTA

Katedra ekonomických teorií

Teze diplomové práce

**RIZIKOVÉ SKUPINY NA TRHU PRÁCE V REGIONU
LITOMĚŘICE**

Vypracoval: Bc. Tomáš Smékal

Vedoucí diplomové práce: doc. Ing. PhDr. Lucie Severová, Ph.D.

Souhrn

Nezaměstnanost je jev neodmyslitelně spjatý s trhem práce. Jev považovaný za velmi závažný problém nejen pro společnost, ale především pro jednotlivce.

Diplomová práce „Rizikové skupiny na trhu práce v regionu Litoměřice“ se věnuje nezaměstnanosti z pohledu konkrétního regionu České republiky. Její snahou bude co nejobjektivněji analyzovat stav na místním trhu práce, nastínit dopady na život vyplývající z nezaměstnanosti, zhodnotit podíl a situaci rizikových skupin.

Součástí práce jsou i doporučení pro snížení nezaměstnanosti v tomto regionu.

Klíčová slova: trh práce, nezaměstnanost, dopady nezaměstnanosti, rizikové skupiny, region Litoměřice, aktivní politika zaměstnanosti

Cíl práce a metodika:

Cílem diplomové práce „Rizikové skupiny na trhu práce v regionu Litoměřice“ je co nejobjektivnější analýza situace na trhu práce v regionu se zaměřením na postavení rizikových skupin.

Dílčí cíle:

- charakteristika pojmů týkajících se trhu práce a nezaměstnanosti
- seznámení s možnými ekonomickými, sociálními a psychosociálními dopady nezaměstnanosti
- charakteristika vybraného regionu, zmapování a analýza místního trhu práce
- zmapování a analýza stavu rizikových skupin v regionu Litoměřice
- zmapování názorů a postojů uchazečů o zaměstnání z řad nezaměstnaných nad 50 let věku a jejich potenciálních zaměstnavatelů.

Pro zpracování práce byly použity následující **metody**:

V teoretické části, v níž jsou definovány pojmy, shrnuty a zpřehledněny teoretické výstupy k dané problematice čerpané z již existující odborné literatury, byla používána *deskriptivní metoda*. *Metoda deskriptivní a historická* byla použita při charakterizování litoměřického regionu.

V praktické části byla pak vyhodnocena situace v regionu Litoměřice *metodou analýzy*,

komparace a metodou dílčích časových řad v souvislosti s vývojem nezaměstnanosti v okrese, kraji i České republice na základě statistických informací získaných ze zdrojů Úřadu práce v Litoměřicích, Českého statistického úřadu a Ministerstva práce a sociálních věcí ČR.

V podkapitole praktické části diplomové práce se zaměřením na uchazeče o zaměstnání a jejich zaměstnavatele bylo provedeno *výzkumné šetření* a následná analýza dat získaných na základě vlastního *dotazníkového průzkumu* u dvou skupin.

Praktická část:

V této části bude charakterizován litoměřický region, analyzovány pracovní příležitosti a nezaměstnanost v regionu i v ústecké oblasti všeobecně, uveden vývoj v jednotlivých letech, popsána struktura uchazečů o práci s důrazem na rizikové skupiny a politika zaměstnanosti, včetně výzkumného šetření se zaměřením na dvě strany zainteresované na litoměřickém trhu práce.

Cílem prováděného výzkumného šetření bylo ověření v praxi, zda poznatky získané při studiu z existující odborné literatury a výstupních dat příslušných institucí je možné aplikovat na trh práce v regionu Litoměřice.

Dotazníkový průzkum byl realizován v litoměřickém regionu během roku 2019 a následně vyhodnocen u 165 respondentů z řad *uchazečů* o zaměstnání *nad 50 let věku* a v druhé skupině jejich 93 *potencionálních zaměstnavatelů*. Osloveny byly velké, střední podniky a malé firmy či živnostníci působící na místní trhu práce (v potravinářském, chemickém, strojírenském průmyslu, stavebnictví, zemědělství, zdravotnictví či sféře služeb: pohostinství, prodej zboží, kadeřnictví, ...), které byly požádány o popsání svých zkušeností ohledně zaměstnávání osob nad 50 let věku.

Studium i následná šetření prokázaly, že ne každý má na trhu práce stejné „startovací“ postavení. Nalézají se zde jedinci i skupiny se specifickými charakteristikami, které jsou vystaveny většímu riziku ztráty zaměstnání či problému do pracovního procesu vůbec nastoupit. Mezi ně nepochybně patří skupina osob nad 50 let věku. Z jedné strany se jedná o pracovníky s pracovními návyky, zkušenostmi, ... Na straně druhé jsou uváděny negativní příčiny omezující jejich pracovní uplatnění (obtížnější adaptibilita, pokles výkonnosti, nedostatečná úroveň vzdělání, jazykové vybavenosti i počítačové gramotnosti, či rizika spojená se zdravotním stavem). Starší osoby tak nepředstavují pro firmy perspektivní pracovní sílu.

Vzhledem k fenoménu demografického stárnutí, kdy roste populační složka starších lidí a prodlužováním doby odchodu do důchodu je nezbytné jejich participaci na trhu věnovat patřičnou pozornost a aktivně hledat řešení.

Závěr:

Nezaměstnanost patří k nejvýznamnějším jevům a zároveň problémům moderní společnosti, kdy přináší sebou zcela prokazatelně negativní dopady na společnost vcelku i na jednotlivce. Proto snižování nezaměstnanosti, hledání prostředků a způsobů realizace tohoto záměru patří mezi priority členských států Evropské unie. Českou republiku nevyjímaje.

Zjištěné výstupy ukazují, že ačkoli litoměřický region patří k oblastem v ČR, kde se v posledních letech daří nezaměstnanost snižovat, i zde se musí řešit dva základní problémy na pracovním trhu: ze strany jedné nabízet zaměstnavatelům pracovní sílu splňující jejich požadavky na kvalifikaci, praxi, spolehlivost či pracovní návyky, na straně druhé pak potencionálním zaměstnancům nabízet takové pracovní podmínky, pobídky i finanční ohodnocení odpovídající představám obou stran, jež by pomohly zainteresovat a „udržet“ pracovní sílu v okrese (a to nejen u tzv. nedostatkových profesí: odborníků s technickým zaměřením, zdravotního personálu, řidičů, řemeslníků).

Máme-li zhodnotit prováděnou politiku zaměstnanosti a užití jejích nástrojů, musíme vyzdvihnout především aktivní politiku zaměstnanosti, včetně jejích nejúspěšněji využívaných nástrojů: veřejně prospěšné práce (i pro zachování pracovních návyků), společensky účelná pracovní místa a rekvalifikace. Právě posledně zmiňované rekvalifikace je možné chápat jako určitou formu celoživotního vzdělávání, které je v poslední době tak často zmiňováno jako nezbytný předpoklad pro úspěšný v neustále dynamicky měnící se společnosti.

Pro zlepšení stávající situace v zařazování uchazečů o práci (nejen z tzv. rizikových skupin) na pracovní trh je nezbytné, aby se maximálně podporovaly a využívaly právě nástroje aktivní politiky zaměstnanosti, cílené národní programy, či za podpory Evropského sociálního fondu při spolupráci všech skupin participujících na trhu práce, ale především na regionální úrovni.

Z výzkumného šetření v litoměřickém regionu vyplynula i doporučení zaměstnavatelů a pracovníků úřadu práce, jež lze zevšeobecnit: zlepšení komunikace osob a firem s úřadem práce, včetně znovuoobnovení jeho funkce jako základní instituce služeb zaměstnanosti pomáhat oběma stranám na trhu práce. Tomu by rozhodně napomohlo zavedení jednotného systému evidence volných míst s přesně formulovanými požadavky obou stran a pravidelnou aktualizací, jež by v rámci individuální práce s uchazeči o zaměstnání na ÚP usnadňovaly vydávání konkrétních doporučenek do konkrétních zaměstnání (pracovních pozic), tzn. zajišťovaly co nejoptimálnější výběr vhodných uchazečů o zaměstnání, doporučovaných na hlášená volná pracovní místa, včetně těch z tzv. rizikových skupin.

Seznam použitých zdrojů

Knižní zdroje

BUCHTOVÁ, Božena. *Nezaměstnanost: psychologický, ekonomický a sociální problém*. 1.vyd. Praha: Grada Publishing, 2002. 236 s. ISBN 80-247-9006-8.

HOLMES, Thomas, RAHE, Richard. "The Social Readjustment Rating Scale". *Journal of Psychosomatic Research*. Volume 11. Issue 2. 1967, Pages 213-218.1967. Elsevier Science Inc

MAREŠ, Petr, VYHLÍDAL, Jiří. *Měníci se rizika a šance na trhu práce: analýza postavení a šancí vybraných rizikových skupin na trhu práce*. Praha: Výzkumný ústav práce a sociálních věcí Brno. 2006. 67 s. ISBN: 80-8700-707-7.

MISKOLCZI, Martina., CSÉFALVAIOVÁ, Kornelia. *Process of population ageing and its dynamic*. In: *International Days of Statistics and Economics*. Slany: Melandrium. 2013. s.1021-1027. ISBN 978-80-86175-87-4

SAMUELSON, Paul A., NORDHAUS William D. *Ekonomie*. Vyd. 1. Praha: NS Svoboda, 2007. 775 s. ISBN 978-80-205-0590-3.

ŠIMEK, Milan. *Podpora zaměstnatelnosti znevýhodněných skupin obyvatel v České republice*. Brno: Sokrates, 2010. 144 s. ISBN 978-80-86572-66-6.

VÁCLAVÍKOVÁ, Anna, KOLIBOVÁ, Helena, KUBICOVÁ, Alina. *Problematika trhu práce a politika zaměstnanosti*. Vyd.1. Opava: Optyx, 2009. ISBN 978-80-8519-76-2.

Internetové zdroje

Český statistický úřad [online]. 2020 [cit. 2020-05-01]. *Časové řady za jednotlivé okresy*. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/xu/casove-rady-za-jednotlive-okresy>

Ministerstvo práce a sociálních věcí [online]. 2020 [cit. 2020-04-22]. *Statistická ročenka trhu práce v České republice*. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/web/cz/statisticka-rocenka>

Ministerstvo práce a sociálních věcí [online]. 2020 [cit. 2017-04-14]. *Strategie politiky zaměstnanosti do roku 2020*. Dostupné z://portal.mpsv.cz/sz/politikazamest/strateg-zam-2020

Úřad práce ČR [online]. 2020 [cit. 2019-06-30]. *Regionální individuální projekty*. Dostupné z: https://www.uradprace.cz/web/cz_regionalni_individualni_projekty_6